

FORUM

NAUCZYCIELI BIBLIOTEKARZY SZKOLNYCH

Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna w Olsztynie

Olsztyn 5 grudnia 2012 r.

Możliwości działania bibliotekarza szkolnego wobec uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Ewa Wiśniewska Alina Bugaj

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Olsztynie

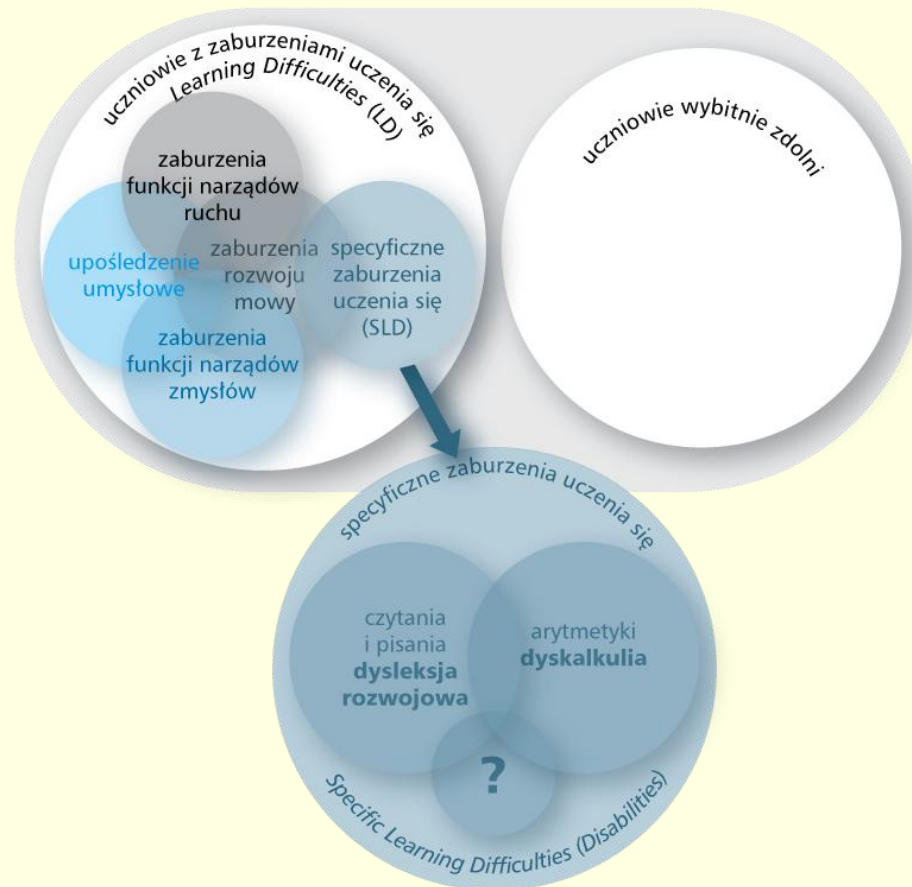
Specjalne potrzeby edukacyjne

Specjalne potrzeby edukacyjne – odnoszą się do tej grupy uczniów, która nie może podołać wymaganiom powszechnie obowiązującego programu edukacyjnego. Mają oni bowiem znacznie większe trudności w uczeniu się niż ich rówieśnicy. Są w stanie kontynuować naukę, ale potrzebują pomocy pedagogicznej w formie specjalnego programu nauczania i wychowania, specjalnych metod, dostosowania ich do potrzeb, możliwości i ograniczeń. Powinni być nauczani przez specjalistyczną kadrę pedagogiczną w odpowiednich warunkach bazowych przy uwzględnieniu odpowiednich rozwiązań organizacyjnych.

*M. Bogdanowicz **Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci – nowa definicja i miejsce w klasyfikacjach międzynarodowych. Problemy praktyki**, w „Psychologia Wychowawcza” 1996, nr 1, str.13*

UCZNIOWIE ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

Międzynarodowa klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD -10)

KRYTERIA DIAGNOSTYCZNE DZIECI ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI:

- kryterium organiczne,
- psychiczne (psychologiczne).

KRYTERIUM ORGANICZNE:

- Uczniowie z dysfunkcjami ruchowymi;
- Uczniowie z dysfunkcjami CUN;
- Uczniowie z deficytami rozwojowymi w zakresie poszczególnych funkcji poznawczych (specyficzne trudności w uczeniu się – dysleksja rozwojowa);
- Uczniowie przewlekle chorzy;
- Uczniowie z zaburzeniami funkcji narządów mowy;
- Uczniowie z zaburzeniami funkcji narządów zmysłów.

KRYTERIUM psychiczne (psychologiczne):

- Uczniowie wybitnie zdolni;
- Uczniowie z inteligencją niższą niż przeciętną;
- Uczniowie upośledzeni umysłowo;
- Uczniowie z zaburzeniami rozwoju psychicznego;
- Uczniowie z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi;
- Uczniowie z zaburzeniami zachowania i emocji.

Rozporządzenie Ministra Edukacji

z dnia 17 listopada 2010r.

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej
w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

(Dziennik Ustaw Nr 228, poz.1487)

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w przedszkolu, szkole i placówce polega na:

- **rozpoznawaniu możliwości psychofizycznych**
- **rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów**, wynikających w szczególności ze:
  - 1) szczególnych uzdolnień;
  - 2) niepełnosprawności;
  - 3) choroby przewlekłej;
  - 4) niedostosowania społecznego;
  - 5) zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
  - 6) specyficznych trudności w uczeniu się;
  - 7) zaburzeń komunikacji językowej;
  - 8) sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
  - 9) niepowodzeń edukacyjnych;
  - 10) zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego, kontaktami środowiskowymi;
  - 11) trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą;
  - 12) innych potrzeb dziecka.

Rozporządzenie Ministra Edukacji

z dnia 17 listopada 2010r.

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej
w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

(Dziennik Ustaw Nr 228, poz.1487)

Kto udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej?

Pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielają, prowadzący zajęcia z uczniem, nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści, w szczególności, psycholodzy, pedagodzy, logopedzi i doradcy zawodowi, **we współpracy z:**

- 1) rodzicami uczniów;
- 2) poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi;
- 3) placówkami doskonalenia nauczycieli;
- 4) innymi przedszkolami, szkołami i placówkami;
- 5) organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Rozporządzenie Ministra Edukacji

z dnia 17 listopada 2010r.

**w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej
w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach**

(Dziennik Ustaw Nr 228, poz.1487)

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana z inicjatywy:

- 1) ucznia;
- 2) rodziców ucznia;
- 3) nauczyciela, wychowawcy grupy wychowawczej lub specjalisty, prowadzącego zajęcia z uczniem;
- 4) poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej;
- 5) asystenta edukacji romskiej;
- 6) pomocy nauczyciela.

Pomoc psychologiczno – pedagogiczną organizuje dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki.

Rozporządzenie Ministra Edukacji

z dnia 17 listopada 2010r.

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej
w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

(Dziennik Ustaw Nr 228, poz.1487)

W szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana w formie:

⇒ **uczniom**

- klas terapeutycznych (z wyjątkiem szkół specjalnych);
- zajęć rozwijających uzdolnienia;
- zajęć dydaktyczno-wyrównawczych;
- zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
- zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej;
- porad i konsultacji.

⇒ **rodzicom uczniów i nauczycielom**

- porad i konsultacji;
- warsztatów i szkoleń.

Rozporządzenie Ministra Edukacji

z dnia 17 listopada 2010r.

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej
w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

(Dziennik Ustaw Nr 228, poz.1487)

W przedszkolu i placówce pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana w formie:

⇒ **uczniom**

- zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
- zajęć rozwijających uzdolnienia;
- porad i konsultacji.

⇒ **rodzicom uczniów i nauczycielom**

- porad i konsultacji;
- warsztatów i szkoleń.

Rozporządzenie Ministra Edukacji

z dnia 17 listopada 2010r.

**w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej
w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach**

(Dziennik Ustaw Nr 228, poz.1487)

---

§19.1. Planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce, o której mowa w art. 2 pkt 5 ustawy, jest zadaniem zespołu składającego się z nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych oraz specjalistów, prowadzących zajęcia z uczniem, zwanego dalej „zespołem”.

Rozporządzenie Ministra Edukacji

z dnia 17 listopada 2010r.

**w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej
w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach**

(Dziennik Ustaw Nr 228, poz.1487)

Zespół powołuje się dla dziecka:

- z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego,
- z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego,
- z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania,
- z opinią poradni psychologiczno – pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej,
- na podstawie własnego rozpoznania i przekazania przez nauczyciela, wychowawcę lub specjalistę informacji o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno – pedagogiczną.

SPECYFICZNE TRUDNOSCI W UCZENIU SIĘ

DYSLEKSJA

(wg Międzynarodowego Towarzystwa Dysleksji, USA, 2003r.)

Dysleksja jest specyficznym zaburzeniem w uczeniu się o podłożu neurobiologicznym.

Charakteryzuje się trudnościami w adekwatnym i/lub płynnym rozpoznawaniu słów oraz słabymi zdolnościami dekodowania poprawnego pisania.

Trudności te są zazwyczaj wynikiem deficytu fonologicznego aspektu języka, często niewspółwymiernego do innych zdolności poznawczych i efektywnych metod nauczania stosowanych w szkole. Wtórnie mogą wystąpić problemy z czytaniem, ze zrozumieniem i kontaktem ze słowem pisanym, które mogą ograniczać rozwój słownictwa i wiedzy ogólnej.

**Rozporządzenie Ministra Edukacji
z dnia 17 listopada 2010r.**

**zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania
i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów
w szkołach publicznych**

(Dziennik Ustaw Nr 228, poz.1491)

1a. otrzymuje brzmienie:

1a. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o **specyficznym trudnościach w uczeniu się**, należy przez to rozumieć trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w przyswajaniu treści nauczania, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno – motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi.

Zmienność symptomów dysleksji

(Bogdanowicz 2003)

Wiek poniemowlęcy i przedszkolny:

- symptomy nieharmonijnego rozwoju psychoruchowego (głównie opóźnienia rozwoju ruchowego i mowy).

Klasa „0”:

- symptomy nieharmonijnego rozwoju psychoruchowego;
- izolowane, wąskozakresowe trudności w czytaniu.

Klasa I-III:

- symptomy nieharmonijnego rozwoju psychoruchowego;
- izolowane trudności w czytaniu i pisaniu.

Klasy starsze:

- symptomy nieharmonijnego rozwoju psychoruchowego;
- uogólnione trudności w nauce szkolnej;
- zaburzenia w czytaniu mogą się zmniejszać i przejawiać wolnym tempem czytania i niechęcią do czytania, ewentualnie na skutek ćwiczeń ustąpić;
- zaburzenia w pisaniu mogą się wyrażać tylko popełnianiem błędów ortograficznych;
- wtórne zaburzenia emocjonalno-motywacyjne.

Obowiązki ucznia z dysleksją rozwojową:

---

1. udział w zajęciach terapii pedagogicznej,
2. systematyczna praca w domu:
  - trening w czytaniu,
  - doskonalenie rozumienia samodzielnie czytanych treści,
  - utrwalanie poprawnego obrazu graficznego wyrazów,
  - prowadzenie własnego słownika ortograficznego oraz słowników tematycznych,
  - stosowanie wielokrotnych rozłożonych w czasie powtórzeń,
  - angażowanie w procesie uczenia się różnych kanałów zmysłowych.

-
- „Lektury dla tych, którym czytanie sprawia trudności”
  - Wielkość, krój czcionki oraz układ tekstu na stronie dostosowane do możliwości dziecka z dysleksją rozwojową
  - Stosowanie kolorowych nakładek
  - Objasnienia trudnych wyrazów
  - Ćwiczenia sprawdzające rozumienie czytanych treści

-
- Podniesienie rangi komiksu – dla dzieci ze znacznymi trudnościami w czytaniu
  - Praca ze słownikami, encyklopediami – pomoc w szukaniu informacji
  - Rebusy, krzyżówki, zagadki
  - Udział w konkursach literackich

UCZEŃ NIEWIDOMY I SŁABOWIDZĄCY

-
- Miejsce do pracy z odpowiednim oświetleniem
  - Zapewnienie pomocy optycznych
  - Wielkość bezszeryfowej czcionki dostosowana do potrzeb dziecka
  - Zwiększone odległości między wyrazami, zwiększona interlinia

Zespół Aspergera

Całościowe zaburzenia rozwoju

charakteryzujące się deficytami w zakresie:

- interakcji społecznych; „ślepotą społeczną”;
- porozumiewania się;

oraz

- występowaniem powtarzających się, ograniczonych i stereotypowych wzorców zachowań, zainteresowań i aktywności

Uczeń z Zespołem Aspergera; charakterystyka

- Umiejętności poznawcze: norma intelektualna; dobra pamięć mechaniczna; rozległa wiedza dotycząca interesującej dziecko dziedziny; zdolności do nauk ścisłych, języków obcych;
- Problemy w komunikacji słownej i niewerbalnej: prawidłowy rozwój mowy; bogate słownictwo; trudności z użyciem mowy w celu komunikacji; problem w rozumieniu przenośni, przysłów, żartów, ironii;

Uczeń z Zespołem Aspergera; charakterystyka c.d

- Zaburzona sfera kontaktów społecznych:
  - brak znajomości konwenansów społecznych; nieprawidłowe interpretowanie sygnałów społecznych; deficyt w zakresie rozumienia motywów działania i uczuć innych ludzi;
  - nadmierna bezpośredniość, prawdomówność, nieuwzględnianie uczuć innych ludzi;
  - drobiazgowość, sztywne przestrzeganie przepisów, regulaminów;
  - uczniowie z ZA bywają ofiarami manipulacji i przemocy ze strony rówieśników;

Uczeń z Zespołem Aspergera; charakterystyka c.d

- Zamiłowanie do zachowania rutyny i rytuałów;
- Nadwrażliwość na niektóre bodźce; na hałas, nadmiar bodźców wzrokowych, migoczące światło reagują rozdrażnieniem, zatykaniem uszu; bronią się przed dotykiem; odmawiają noszenia ubrań ze względu na ich fakturę;

Pomoc dla ucznia z Zespołem Aspergera - propozycje

- **Biblioteka – azyl dla ucznia z nadwrażliwością sensoryczną;**
- Wszystkie pozytywne zachowania ucznia powinny być wzmacniane pochwałami opisowymi;
- Należy uprzedzać ucznia o mających nastąpić zmianach lub planowanych nowych sytuacjach;

Pomoc dla ucznia z Zespołem Aspergera - propozycje

- W kontakcie z uczniem należy używać prostego i jednoznacznego języka, unikać ironii, dowcipów, przenośni, idiomów;
- Sygnały pozawerbalne powinny być poparte informacją słowną;

Pomoc dla ucznia z Zespołem Aspergera – propozycje c.d.

- Wspieranie umiejętności komunikacyjnych i rozumienia języka: wyszukiwanie wyrazów bliskoznacznych, wyjaśnianie pojęć abstrakcyjnych (za pomocą obrazów albo przeciwieństw);
- Doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem: praca na tekstach o ulubionej tematyce ucznia; sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu z wykorzystaniem pytań cząstkowych;

ADHD - definicja

„ADHD jest to zaburzenie charakteryzujące się nieadekwatnymi do wieku rozwojowego deficytami uwagi, impulsywnością i nadpobudliwością ruchową, które nie ustępują przez ponad 6 miesięcy, a ich nasilenie powoduje znaczne trudności w funkcjonowaniu w najważniejszych obszarach życia”.

Uczeń z ADHD - objawy

■ Zaburzenia koncentracji uwagi:

- długo trwające zabieranie się do zadań związanych z wysiłkiem umysłowym,
- trudności ze skupianiem się w czasie pracy,
- łatwe rozpraszenie się,
- kłopoty z zapamiętaniem przyswajanego materiału,
- zapominanie poleceń lub brak reakcji na nie,
- trudności z zastosowaniem się do następujących po sobie instrukcji,
- przechodzenie do kolejnej czynności bez kończenia poprzedniej,
- gubienie i zapominanie rzeczy.

Uczeń z ADHD – objawy c.d.

- **Impulsywność**; reakcja nieadekwatna do siły bodźca; może powodować:
  - działanie bez zastanowienia,
  - kłopoty z oczekiwaniem na swoją kolej,
  - nie wysłuchiwanie poleceń do końca,
  - rozpoczynanie zadania bez zrozumienia instrukcji,
  - przerywanie innym, nadmierna gadatliwość,
  - brak umiejętności planowania działań,
  - częstą zmianę zajęć,

Uczeń z ADHD - objawy

■ **Nadruchliwość;**

- ciągle wiercenie się,
- manipulowanie różnymi przedmiotami,
- preferowanie zabaw ruchowych,
- gadatliwość i hałaśliwość,
- zaczepianie, potrącanie innych

Wskazania do pracy z uczniem z ADHD

- Działanie w ustalonym rytmie; unikanie gwałtownych i radykalnych zmian;
- Jasne sprecyzowanie reguł i norm postępowania oraz oczekiwań wobec dziecka
- Spokojne i konsekwentne egzekwowanie ustalonych reguł;
- Jasnymi, krótkimi komunikatami przypominanie obowiązujących zasad;
- Powtarzanie prostych poleceń i upewnianie się, czy dziecko je zrozumiało;

Wskazania do pracy z uczniem z ADHD c.d.

- Pozwalanie na celowy ruch (np. przyniesienie książki);
- Zezwalanie na niewielki niepokój ruchowy w obrębie miejsca siedzenia;
- Naprzemienne planowanie zajęć spokojnych i wymagających aktywności ruchowej;
- Ograniczanie ilości bodźców docierających do dziecka; odpowiednie przygotowanie miejsca pracy dziecka;

Wskazania do pracy z uczniem z ADHD c.d.

- Dzielenie zadań na realne do wykonania części;
- Dostosowanie czasu wykonania zadań do możliwości psychofizycznych ucznia;
- Umożliwienie odpowiedzi ustnych zamiast testów, sprawdzianów pisemnych;
- Stosowanie wzmocnień pozytywnych za każde pożądanе zachowanie;

Dziękujemy za uwagę